



ЮРИДИЧНИЙ НАУКОВИЙ ЕЛЕКТРОННИЙ ЖУРНАЛ

ЕЛЕКТРОННЕ НАУКОВЕ
ФАХОВЕ ВИДАННЯ

www.lsej.org.ua

1' 2020

**Запорізький національний університет
Міністерства освіти і науки України**

**Електронне наукове фахове видання
«Юридичний науковий
електронний журнал»**

№ 1, 2020

**Електронний журнал включений до переліку електронних фахових видань України
на підставі Наказу МОН України від 21 листопада 2013 року № 1609,
а також до міжнародної наукометричної бази
Index Copernicus International (Республіка Польща)**

**Запорізький національний університет
Запоріжжя 2020**

Юридичний науковий електронний журнал – електронне наукове фахове видання юридичного факультету Запорізького національного університету

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Коломоєць Тетяна Олександрівна – доктор юридичних наук, професор

Заступник головного редактора:

Бондар Олександр Григорович – доктор юридичних наук, професор

Відповідальний секретар:

Віхляєв Михайло Юрійович – доктор юридичних наук, доцент

Члени редакційної колегії:

Биргеу Михайло Михайлович – доктор юридичних наук, професор (Республіка Молдова);

Болокан Інна Вікторівна – доктор юридичних наук, доцент;

Верлос Наталя Володимирівна – кандидат юридичних наук;

Галіцина Наталя Вікторівна – доктор юридичних наук, доцент;

Діхтієвський Петро Васильович – доктор юридичних наук, професор;

Дугенець Олександр Сергійович – доктор юридичних наук, професор (Російська Федерація);

Дудоров Олександр Олексійович – доктор юридичних наук, професор;

Ібрагімов Соліджон Ібрагімович – доктор юридичних наук, професор (Республіка Таджикистан);

Колпаков Валерій Костянтинович – доктор юридичних наук, професор;

Курінний Євген Володимирович – доктор юридичних наук, професор;

Кушнір Сергій Миколайович – доктор юридичних наук, професор;

Лана Офак – доцент юридичного факультету Загребського університету (Хорватія);

Сильченко Микола Володимирович – доктор юридичних наук, професор (Республіка Білорусь);

Стеценко Семен Григорович – доктор юридичних наук, професор;

Уільям Дж. Уоткінс – доктор юридичних наук (США);

Федчишин Дмитро Володимирович – кандидат юридичних наук;

Шарая Анна Анатоліївна – кандидат юридичних наук.

*Рекомендовано до опублікування вченою радою
Запорізького національного університету,
протокол № 7 від 25.02.2020 р.*

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1

**ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА;
ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ**

Антошкіна В.К. ТЛУМАЧЕННЯ ЗА ОСОБЛИВОЇ ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВОВИХ НОРМ (ПРАВАЗАСТОСУВАННЯ).....	12
Бутирін Є.О. ЗМІНИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ГАЛИЧИНИ ПІД ЧАС ВХОДЖЕННЯ ЦИХ ЗЕМЕЛЬ ДО СКЛАДУ АВСТРИЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ.....	16
Волянюк А.В. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ЩОДО ЗАХИСТУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЦІЛІСНОСТІ ТА ДЕРЖАВНОГО СУВЕРЕНІТЕТУ ШЛЯХОМ РЕАЛІЗАЦІЇ ОБОРОННОЇ ФУНКЦІЇ.....	22
Греченко В.А. ПРОТИДІЯ БАНДИТИЗМУ В УКРАЇНСЬКІЙ РСР У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ 1930-Х РОКІВ	24
Козинець О.Г., Кравченко О.В. ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ФАШИСТСЬКОЇ ІТАЛІЇ В 1918–1939 РР.	28
Селіхов Д.А. ПРОБЛЕМИ ДРІБНОГО КРЕДИТУ НА ЗАСІДАННЯХ «МІСЦЕВИХ КОМІТЕТІВ ПРО ПОТРЕБИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ» УКРАЇНСЬКИХ ГУБЕРНІЙ (1902–1903 РР.)	31
Субота С.І. АКсіОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	35
Хаустова М.Г. ПРАВОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ У СФЕРІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	39

РОЗДІЛ 2

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

Івановська А.М. ЗАКОННІСТЬ, КОНСТИТУЦІЙНА ЗАКОННІСТЬ ТА КОНСТИТУЦІЙНІСТЬ ЯК ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО КОНТРОЛЮ: ДО ПИТАННЯ СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЬЯТЬ.....	43
Кунець І.Ю. ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ КОМІТЕТІВ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ.....	47
Лазарєва М.Д. СТАН ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	51
Сподарик М.Б. ОКРЕМА ДУМКА СУДДІ СУДУ ЗАГАЛЬНОЇ ТА КОНСТИТУЦІЙНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ	54

РОЗДІЛ 3

**ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС; СІМЕЙНЕ ПРАВО;
МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО**

Ахмач Г.М. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ ЗА НОВОВІЯВЛЕНИМИ ОБСТАВИНАМИ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ.....	58
Біляєв О.О. РОЗМЕЖУВАННЯ СПОРТИВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЗА НАПРЯМОМ ДІЯЛЬНОСТІ	61
Гуйван П.Д. СУТНІСНІ ТА ЮРИДИЧНІ ВАДИ ЧИННОЇ СИСТЕМИ ВИРІШЕННЯ КОЛІЗІЙ ЩОДО ЮРИСДИКЦІЇ СУДІВ: ТЕМПОРАЛЬНИЙ АСПЕКТ ЗАХИСТУ ПРАВА ОСОБИ НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД	64
Костова Н.І., Бабич І.Г. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ.....	69
Поліщук М.Г. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ.....	72
Цувіна Т.А. КОНЦЕПЦІЯ CASE MANAGEMENT: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ	75
Чупрій Д.Ю. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОНАСТУПНИЦТВА В АВТОРСЬКИХ ПРАВАХ У СКЛАДІ ВІДУМЕРЛОЇ СПАДЩИНИ	79
Юніна М.П. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАРУБІЖНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОХОДЖЕННЯ ДИТИНИ, НАРОДЖЕНОЇ В РЕЗУЛЬТАТІ ЗАСТОСУВАННЯ ДОПОМІЖНИХ РЕПРОДУКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	86
Юркевич Ю.М. ПРАВОВИЙ СТАТУС ТОВАРНИХ БІРЖ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ.....	89

РОЗДІЛ 4**ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО****ГОСПОДАРСЬКО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО**

Ковалишин О.Р. ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРАВОВИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ.....	92
Літошенко О.С. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ МАЙНА ДЕРЖАВНИХ І КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	96

РОЗДІЛ 5**ТРУДОВЕ ПРАВО;****ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

Демченко О.В. ДО ПИТАНЬ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ЗАЙНЯТОСТІ ЗА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЮ ТА ТРУДОПРАВОВОЮ РЕГЛАМЕНТАЦІЄЮ	100
Смолярова М.Л., Бодзьяк А.С. ПРОБЛЕМИ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА В КОНТЕКСТІ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ КОЛЕКТИВНИХ ДОГОВОРІВ.....	104
Шлапко Т.В., Берцюх А.О., Номировська Ю.В. ПРАВОВІ ОСНОВИ РЕАБІЛІТАЦІЇ ТА РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСІБ, ЗАЛЕЖНИХ ВІД АДИКТИВНИХ РЕЧОВИН.....	108

РОЗДІЛ 6**ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО; АГРАРНЕ ПРАВО; ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО; ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО**

Гордієнко Т.О. ЗМІСТ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ПЕРЕВАЖНОГО ПРАВА ОРЕНДИ ЗЕМЛІ.....	112
Делія В.Ю. ПОВНОВАЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	116
Дудоров О.О., Мовчан Р.О. ЗЕМЕЛЬНІ ЗЛОЧИНИ ЕКОЛОГІЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ: ВІД ДЕЛІКТІВ СТВОРЕННЯ НЕБЕЗПЕКИ ДО ОПТИМАЛЬНОЇ ЗАКОНОДАВЧОЇ МОДЕЛІ.....	120
Кир'янова В.О., Матвієнко Є.І., Ярошенко А.С. ОСОБЛИВОСТІ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА.....	131
Махно Н.В. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОДНИХ ОБ'ЄКТІВ, ВІДНЕСЕНИХ ДО КАТЕГОРІЇ ЛІКУВАЛЬНИХ	135

РОЗДІЛ 7**АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО**

Бакал В.П. РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ЯК ПРЕДМЕТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ.....	139
Бернадін В.А. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВАДЖЕНЬ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ОБІГУ ПІДАКЦИЗНИХ ТОВАРІВ.....	143
Бухтіярова І.Г., Кирилович П.М. ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК СФЕРИ НАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ	146
Горбань Є.А. ПРИНЦИПИ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ЯК НОРМАТИВНА ОСНОВА ДІЯЛЬНОСТІ ПОСАДОВИХ ОСІБ.....	149
Коломоєць Т.О. «БЛИЗЬКІ ОСОБИ» У СЛУЖБОВИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ: ПРІОРИТЕТИ УНОРМУВАННЯ ЗАСАД УЧАСТІ ДЛЯ УНЕМОЖЛИВЛЕННЯ ЇХ КОРУПЦІОНОГЕННОГО ВПЛИВУ	152
Костенко О.В., Костенко В.В. ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА ІДЕНТИФІКАЦІЯ СУБ'ЄКТІВ І ОБ'ЄКТІВ ЗІ ШТУЧНИМ ІНТЕЛЕКТОМ (ІОТ).....	158
Кравець В.В. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ МЕДИЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ.....	163
Манжула А.А. ДОКАЗ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ КРИЗЬ ПРИЗМУ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ ТА ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СУДОЧИНСТВА	167
Моїсєєв М.С. АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ УКРАЇНИ.....	170
Молдованов Д.В. ЗАГРОЗИ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ У СФЕРІ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ	173

Скрипченко В.О. НЕЗАЛЕЖНІСТЬ СУДДІВ ЯК ГАРАНТІЯ ЗАКОННОСТІ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ.....	176
Слободяник Т.М. ПРАВОВИЙ СТАТУС МІНІСТЕРСТВА РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ТОРГІВЛІ ТА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА	179
Хамходера О.П., Снісарчук Т.М. ПРАВО ВИКРИВАЧА НА ВИНАГОРОДУ: ЗМІСТ, КРИТЕРІЇ, ПОРЯДОК РЕАЛІЗАЦІЇ.....	183
Черниш Р.Ф. ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОШИРЕННЯ ФЕЙКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ.....	191
Чіркова Н.С., Калініна І.В. ОРГАН СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ ЯК СУБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОВІДНОСИН.....	195

РОЗДІЛ 8 КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

Анісімов Д.О. ОБ'ЄКТ ПРОТИПРАВНОГО ВПЛИВУ НА РЕЗУЛЬТАТИ ОФІЦІЙНИХ СПОРТИВНИХ ЗМАГАНЬ.....	198
Бурбій А.В. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА КВАЛІФІКАЦІЯ ЗЛОЧИННИХ ДІЯНЬ ПРОТИ ВИБОРЧИХ ПРАВ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ.....	202
Горпинюк О.П. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ДЕРЖАВИ ЩОДО ОХОРОНИ ПРАВА НА ЖИТТЯ ТА ЗАБОРОНИ КАТУВАНЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ	206
Данченко К.М., Герелюк Х.В. НЕВИКОНАННЯ ЧИ НЕНАЛЕЖНЕ ВИКОНАННЯ МЕДИЧНИМ АБО ФАРМАЦЕВТИЧНИМ ПРАЦІВНИКОМ СВОЇХ ПРОФЕСІЙНИХ ОBOB'ЯЗКІВ	211
Жук І.В. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН	215
Козар А.В. СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСІБ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬ ПОСІВ АБО ВИРОЩУВАННЯ СНОТВОРНОГО МАКУ ЧИ КОНОПЕЛЬ.....	218
Кутєпов М.Ю. ВИПРАВЛЕННЯ ТА РЕСОЦІАЛІЗАЦІЯ ЗАСУДЖЕНИХ НЕПОВНОЛІТНІХ: ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ.....	222
Лісцина Ю.О. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ЗАСОБИ У СИСТЕМІ ПРОТИДІЇ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ НЕЗАКОННИМ ДІЯМ ЩОДО АНАТОМІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ ЛЮДИНИ	227
Шаблістий В.В. КОРУПЦІЯ З НЕОБЕРЕЖНОСТІ (ДО ПРОБЛЕМИ ВСТАНОВЛЕННЯ ВИНИ ТА МОМЕНТУ ВІЯВЛЕННЯ ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ КОРУПЦІЄЮ АДМІНІСТРАТИВНИХ І КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ).....	230
Шульга А.М. ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ПОНЯТТЯ ЗЛОЧИНУ ПРОТИ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ.....	234

РОЗДІЛ 9 КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Аркуша Л.І., Загородній І.В., Чіпко Н.В. КРИМІНАЛІСТИЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ІСНУВАННЯМ НЕКОНТРОЛЬОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ В УКРАЇНІ, ТА ЗЛОЧИНЦІВ	238
Ахтирська Н.М. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ АВІАЦІЙНИХ ПОДІЙ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ.....	242
Демура М.І. НОВЕЛІЗАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	247
Ларкін М.О. ВСТАНОВЛЕННЯ ТА ДОПИТ СВІДКІВ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬСЯ ЧЛЕНАМИ МОЛОДІЖНИХ НЕФОРМАЛЬНИХ ГРУП (ОБ'ЄДНАНЬ).....	250
Маленко О.В. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ПОТЕРПІЛОГО ПІД ЧАС ЗАЛУЧЕННЯ ЕКСПЕРТА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	253
Яровий А.Р. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ	257

РОЗДІЛ 10**СУДОУСТРІЙ; ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА**

Джабурія О.О. ОКРЕМІ ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТСЬКОГО ОБ'ЄДНАННЯ	262
Зашупіна Ю.В. ЗВІЛЬНЕННЯ ПРОКУРОРА З ПОСАДИ: ПОНЯТТЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ПІДСТАВ	266
Решота В.В., Решота О.А. КОНЦЕПЦІЯ СУДОВОГО ПРАВА У ПРАЦЯХ РАДЯНСЬКИХ ДОСЛІДНИКІВ	269

РОЗДІЛ 11**МІЖНАРОДНЕ ПРАВО**

Атаманчук Т.Р., Миронець О.М. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ АВІАПЕРЕВЕЗЕННЯ ДОМАШНІХ ТВАРИН	273
Безушко М.С. МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА ЄС: ВИНИКНЕННЯ ТА ПРОБЛЕМИ СЬОГОДЕННЯ	276
Бережна К.В. ПРИНЦИП НАЛЕЖНОГО УРЯДУВАННЯ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА СТАНДАРТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ	279
Біловол В.С., Біленко А.О. ПРАВОВІ ОСНОВИ ЧЛЕНСТВА ДЕРЖАВ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ	282
Гуцал І.Ю., Лучок А.М., Миронець О.М. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ ВІД АКТИВ НЕЗАКОННОГО ВТРУЧАННЯ	285
Дмитрієва К.С. АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО СУДОВО-ЕКСПЕРТНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	288
Тимчишин Т.М. СОЦІАЛЬНІ ПРАВА ЛЮДИНИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ	292
Устименко Б.М. ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАНЬ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ЗБРОЇ ІНОЗЕМНИМИ ВІЙСЬКОВИМИ КОРАБЛЯМИ У ВИКЛЮЧНІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ ЗОНІ УКРАЇНИ	296

CONTENTS

SECTION 1

THEORY AND HISTORY OF THE LAW AND THE STATE; HISTORY OF POLITICAL AND LEGAL DOCTRINES

Antoshkina V.K. INTERPRETATION IN THE SPECIFIC FORM OF LAW NORMS REALIZATION (ENFORCEMENT)	12
Butyrin Ye.O. CHANGES IN THE GALICINA MANAGEMENT SYSTEM DURING THE AUSTRIAN EMPIRE.....	16
Volianiuk A.V. PROVISION OF STATE POLICY OF UKRAINE FOR THE PROTECTION OF TERRITORIAL INTEGRITY AND STATE SOVEREIGNTY BY THE REALIZATION OF THE DEFENSE FUNCTION.....	22
Hrechenko V.A. COUNTERACTION TO GANGSTERISM IN THE UKRAINIAN SRR IN THE FIRST HALF 1930TH	24
Kozynets O.H., Kravchenko O.V. FOREIGN POLICY ACTIVITIES OF FASHIST ITALY IN 1918–1939	28
Selikhov D.A. PROBLEMS OF SMALL CREDIT AT MEETINGS OF “LOCAL COMMITTEES ON AGRICULTURAL INDUSTRY NEEDS” OF UKRAINIAN PROVINCES (1902–1903 YEARS).....	31
Subota S.I. AXIOLOGICAL PRINCIPLES OF LAW ENFORCEMENT IN THE CONTEXT OF CIVIL SOCIETY DEVELOPMENT.....	35
Khaustova M.H. LEGAL POLICY OF UKRAINIAN STATE IN THE MODERNIZATION OF THE LEGAL SYSTEM OF UKRAINE.....	39

SECTION 2

CONSTITUTIONAL LAW; MUNICIPAL LAW

Ivanovska A.M. LEGALITY, CONSTITUTIONAL LEGISLATION AND CONSTITUTIONALITY AS FUNDAMENTALS OF CONSTITUTIONAL CONTROL: TO THE MATTER OF INTERRELATION OF CONCEPTS.....	43
Kunets I.Yu. PRINCIPLES OF ACTIVITIES OF PARLIAMENTARY COMMITTEES: THEORETICAL AND LEGAL ANALYSIS.....	47
Lazarieva M.D. THE STATE OF HUMAN RIGHTS PROTECTION IN UKRAINE AT THE PRESENT STAGE.....	51
Spodaryk M.B. SEPARATE OPINION OF A JUDGE OF A COURT OF GENERAL AND CONSTITUTIONAL JURISDICTION: COMPARATIVE AND LEGAL ANALYSIS.....	54

SECTION 3

CIVIL LAW AND CIVIL PROCESS; FAMILY LAW; INTERNATIONAL PRIVATE LAW

Akhmach H.M. ACTUAL PROBLEMS OF EFFICIENCY OF REVISION OF COURT DECISIONS AFTER AGAIN OPENED BY CIRCUMSTANCES IN CIVIL LEGAL PROCEEDING	58
Biliaiev O.O. DIFFERENTIATION OF SPORTS ORGANIZATIONS BY TYPE OF ACTIVITY	61
Huivan P.D. SUBSTANTIVE AND LEGAL DEFECTS OF THE CURRENT SYSTEM OF CONFLICT OF JURISDICTION OVER THE JURISDICTION OF THE COURTS: THE TEMPORAL ASPECT OF PROTECTING A PERSON’S RIGHT TO A FAIR TRIAL.....	64
Kostova N.I., Babych I.H. ELECTRONIC COMMERCE DEVELOPMENT TRENDS	69
Polishchuk M.H. HISTORICAL ASPECTS OF FORMING OF LEGAL SYSTEM	72
Tsuvina T.A. CASE MANAGEMENT CONCEPT: FOREIGN EXPERIENCE AND PROSPECTS FOR IMPLEMENTATION IN UKRAINE	75
Chuprii D.Yu. SPECIFICS OF THE SUCCESSION IN COPYRIGHT AS A PART OF THE ESCHEAT LAW	79
Yunina M.P. GENERAL CHARACTERISTICS OF FOREIGN LEGISLATION IN THE FIELD OF LEGAL REGULATION OF THE ORIGIN OF A CHILD BORN IN THE RESULTS OF APPLICATION OF AUXILIARY REPRODUCTIVE TECHNOLOGIES	86
Yurkevych Yu.M. LEGAL STATUS OF COMMODITY EXCHANGES UNDER THE LEGISLATION OF UKRAINE	89

SECTION 4

ECONOMIC LAW; ECONOMIC PROCEDURAL LAW

Kovalyshyn O.R. EFFICIENCY OF LEGAL TRANSPLANTS	92
Litoshenko O.S. THE LEGAL REGIME OF ASSETS OF STATE AND MUNICIPAL ENTERPRISES	96

SECTION 5**LABOUR LAW; SOCIAL SECURITY LAW**

Demchenko O.V. ON THE ISSUES OF LEGAL REGULATION OF REMOTE EMPLOYMENT UNDER CIVIL AND LABOR REGULATION	100
Smoliarova M.L., Bodziak A.S. PROBLEMS OF LABOR LEGISLATION IN THE CONTEXT OF REGULATION OF LEGAL REGULATION OF COLLECTIVE AGREEMENTS	104
Shlapko T.V., Bertsikh A.O., Nomyrovska Yu.V. LEGAL BASIS OF REHABILITATION AND RESOCIALIZATION OF PERSONS ADDICTED OF ADDICTIVE SUBSTANCES	108

SECTION 6**LAND LAW; AGRARIAN LAW; ENVIRONMENTAL LAW; NATURAL RESOURCE LAW**

Hordiienko T.O. EXERCISE OF PRE-EMPTIVE RIGHT OF LAND LEASE	112
Delia V.Yu. AUTHORITIES OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE IN THE FIELD OF ENVIRONMENTAL SAFETY.....	116
Dudorov O.O., Movchan R.O. LAND CRIMES OF ENVIRONMENTAL NATURE: FROM THE CREATION OF DANGER INFRACCTIONS TO OPTIMAL LEGISLATIVE MODEL.....	120
Kyrianova V.O., Matvienko Ye.I., Yaroshenko A.S. FEATURES OF LEGAL LIABILITY FOR VIOLATION OF ENVIRONMENTAL LEGISLATION.....	131
Makhno N.V. FEATURES OF THE LEGAL REGIME OF WATER OBJECTS RELATED TO THE CATEGORY OF THERAPEUTIC.....	135

SECTION 7**ADMINISTRATIVE LAW AND PROCESS; FINANCIAL LAW; INFORMATION LAW**

Bakal V.P. RESOURCE SUPPORT OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE AS A SUBJECT TO ADMINISTRATIVE LEGAL REGULATION	139
Bernadin V.A. FEATURES OF PROCEEDINGS IN ADMINISTRATIVE CASES ABOUT EXCISABLE GOODS OFFENSES.....	143
Bukhtiarova I.H., Kyrlyovych P.M. HISTORICAL DEVELOPMENT OF MEDICAL ASSISTANCE IN UKRAINE.....	146
Horban Ye.A. THE PRINCIPLES OF MANAGERIAL DECISION-MAKING AS A NORMATIVE BASIS FOR THE ACTIVITY OF OFFICIALS.....	149
Kolomoiets T.O. "CLOSE PERSONS" IN THE OFFICIAL LEGAL RELATIONS: PRIORITIES OF THE STANDARDIZATION OF THE PARTICIPATION PRINCIPLES FOR THE IMPOSSIBILITY OF THEIR CORRUPTOGENIC INFLUENCE.....	152
Kostenko O.V., Kostenko V.V. LEGAL LIABILITY AND IDENTIFICATION SUBJECTS AND ARTIFICIAL OBJECTS (AI).....	158
Kravets V.V. ADMINISTRATIVE AND LEGAL CHARACTERISTICS OF PUBLIC POLICY IN THE FIELD OF PUBLIC HEALTH SERVICES	163
Manzhula A.A. THE EVIDENCE IN THE ADMINISTRATIVE PROCESS THROUGH THE PRISM OF INNOVATIVE TRANSFORMATIONS AND INFORMATIZATION OF LEGAL PROCEEDINGS	167
Moisieiev M.S. CURRENT DIRECTIONS OF IMPROVEMENT OF THE ADMINISTRATIVE AND LEGAL STATUS OF THE STATE BUREAU OF INVESTIGATION IN UKRAINE	170
Moldovanov D.V. THREATS TO NATIONAL SECURITY IN THE FIELD OF ALTERNATIVE ELECTRICITY	173
Skrypchenko V.O. INDEPENDENCE OF JUDGES AS A GUARANTEE OF LEGITIMACY IN ADMINISTRATIVE PROCEDURE	176
Slobodianiuk T.M. LEGAL STATUS OF THE MINISTRY OF ECONOMY, TRADE AND AGRICULTURE.....	179
Khamkhodera O.P., Snisarchuk T.M. WHISTLE BLOWER'S RIGHT TO BE AWARDED: CONTENT, CRITERIA AND ORDER OF IMPLEMENTATION	183
Chernysh R.F. LEGAL LIABILITY FOR DISSEMINATION OF FAKE INFORMATION.....	191
Chirkova N.S., Kalimina I.V. POPULATION PROTECTION AUTHORITY AS A SUBJECT OF ADMINISTRATIVE LEGAL AFFAIRS	195

SECTION 8**CRIMINAL LAW AND CRIMINOLOGY; PENAL LAW**

Anisimov D.O. THE OBJECT OF ILLEGAL INFLUENCE ON THE RESULTS OF OFFICIAL SPORTS COMPETITIONS.....	198
Burbii A.V. CRIMINAL AND LAW QUALIFICATION OF CRIMINAL ACTS AGAINST ELECTORAL RIGHTS OF CITIZENS OF UKRAINE.....	202
Horpyniuk O.P. STATE OBLIGATIONS ON THE PROTECTION OF THE RIGHT TO LIFE AND THE PROHIBITION OF TORTURE IN THE CRIMINAL LAW OF UKRAINE.....	206
Danchenko K.M., Hereliuk Kh.V. FAILURE OR IMPROPER PERFORMANCE BY A MEDICAL OR PHARMACEUTICAL PROFESSIONAL OF THEIR PROFESSIONAL DUTIES	211
Zhuk I.V. LEGAL REGULATION OF BANKING ACTIVITY IN CRIMINAL LEGISLATION OF FOREIGN COUNTRIES.....	215
Kozar A.V. SOCIO-DEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS OF PERSONS WHO PERFORM SOWING OR CULTIVATION OF HYPNOTIC POPPY OR HEMP.....	218
Kutiepov M.Yu. CORRECTION AND RE-SOCIALIZATION OF CONVICTED JUVENILES: WAYS OF IMPROVEMENT.....	222
Lisitsyna Yu.O. CRIMINAL LAW MEASURES IN THE SYSTEM OF COUNTERACTION TO UNLAWFUL ACTIONS CONCERNING HUMAN ANATOMICAL MATERIALS BY UNITS OF THE NATIONAL POLICE.....	227
Shablysty V.V. CORRUPTION THROUGH NEGLIGENCE (ON THE PROBLEM OF ASCERTAINMENT OF GUILT AND DETECTION OF ADMINISTRATIVE AND CRIMINAL OFFENCES RELATED TO CORRUPTION)	230
Shulha A.M. THEORETICAL PROBLEMS OF DETERMINATION AND PRACTICAL APPLICATION OF THE CONCEPT OF CRIME AGAINST THE LAND RESOURCES OF UKRAINE.....	234

SECTION 9**CRIMINAL PROCESS AND FORENSIC SCIENCE; FORENSIC EXAMINATION; OPERATIVELY-SEARCH ACTIVITY**

Arkusha L.I., Zahorodnii I.V., Chipko N.V. CRIMINALISTICS' CLASSIFICATION OF CRIMES, RELATED TO THE EXISTENCE OF UNCONTROLLED TERRITORIES IN UKRAINE, AND CRIMINALS.....	238
Akhtyrska N.M. INTERNATIONAL COOPERATION IN THE INVESTIGATION OF AVIATION EVENTS: PROBLEMATIC ISSUES.....	242
Demura M.I. NOVELIZATION OF CRIMINAL PROCEDURAL LEGISLATION IN THE SPHERE OF MEASURES OF ENSURE IN CRIMINAL PROCEEDINGS.....	247
Larkin M.O. THE DETERMINATION AND INTERROGATION WITNESSES DURING INVESTIGATION CRIMES COMMITTED BY MEMBERS OF YOUTH INFORMAL GROUPS (ASSOCIATIONS).....	250
Malenko O.V. PROBLEMS ISSUES TO ENSURE THE IMPLEMENTATION OF THE RIGHTS OF THE VICTIM AT THE TIME OF INVOLVEMENT OF THE EXPERT IN CRIMINAL PROCEEDINGS.....	253
Yarovy A.R. LEGAL REGULATION OF THE COVERT INVESTIGATIVE (SEARCH) ACTIONS	257

SECTION 10**JUDICATURE; PUBLIC PROSECUTION AND ADVOCACY**

Dzhaburiia O.O. CERTAIN PROBLEM ASPECTS OF CREATION AND ACTIVITIES OF THE LAWYER	262
Zashupina Yu.V. DISMISSAL OF A PROSECUTOR FROM THE POST: NOTION AND CLASSIFICATION OF GROUNDS.....	266
Reshota V.V., Reshota O.A. CONCEPT OF JUDICIAL LAW IN WORKS OF SOVIET RESEARCHERS.....	269

SECTION 11**INTERNATIONAL LAW**

Atamanchuk T.R., Myronets O.M. LEGAL REGULATION OF DOMESTIC ANIMALS TRANSPORTATION BY AIR.....	273
---	-----

Bezushko M.S. EU MIGRATION POLICY: ORIGINS AND PROBLEMS OF TODAY	276
Berezhna K.V. PRINCIPLE OF GOOD GOVERNANCE AND ITS IMPACT ON STANDARDS FOR IMPLEMENTATION OF CITIZENS' RIGHTS IN UKRAINE	279
Bilovol V.C., Bilenko A.O. LEGAL FUNDAMENTALS OF THE MEMBERSHIP OF STATES IN THE EUROPEAN UNION AND PROSPECTS FOR UKRAINE.....	282
Hutsal I.Yu., Luchok A.M., Myronets O.M. THEORETICAL-LEGAL ASPECTS OF CIVIL AVIATION PROTECTION AGAINST ACTS OF ILLEGAL INTERVENTION	285
Dmytriieva K.S. TOPICAL DEVELOPMENT TRENDS OF THE INTERNATIONAL JUDICIAL-EXPERT COOPERATION	288
Tymchyshyn T.M. HUMAN RIGHTS IN THE EUROPEAN UNION	292
Ustyenko B.M. THE LEGAL ASPECTS OF MILITARY EXERCISES OF FOREIGN WARSHIPS WITHIN EXCLUSIVE ECONOMIC ZONE OF UKRAINE	296

ПРАВОВІ ОСНОВИ РЕАБІЛІТАЦІЇ ТА РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСІБ, ЗАЛЕЖНИХ ВІД АДИКТИВНИХ РЕЧОВИН

LEGAL BASIS OF REHABILITATION AND RESOCIALIZATION OF PERSONS ADDICTED OF ADDICTIVE SUBSTANCES

Шлапко Т.В., к.ю.н.,
доцент кафедри адміністративного, господарського права
та фінансово-економічної безпеки
Навчально-науковий інститут права
Сумського державного університету

Берцюх А.О., студентка
Навчально-науковий інститут права
Сумського державного університету

Номировська Ю.В., студентка
Навчально-науковий інститут права
Сумського державного університету

Кількість осіб, залежних від адиктивних речовин, зокрема від наркотичних засобів і психотропних речовин, поступово зростає в Україні та у світі. Вирішення проблеми наркозалежності потребує комплексного підходу, а залежні особи – якісної медичної допомоги і соціального забезпечення з боку держави.

У статті надано характеристику залежності від адиктивних речовин, визначено актуальні проблеми реабілітації та ресоціалізації осіб, залежних від адиктивних речовин, а також запропоновано шляхи вдосконалення системи реабілітації та ресоціалізації цих осіб.

Авторами з'ясовано особливості залежності від наркотичних засобів і психотропних речовин, зокрема її фізичний і психічний аспекти. Зроблено висновок, що залежність від адиктивних речовин є біо-психо-соціо-духовним розладом особистості, а саме – хворобою, яка потребує лікування та зумовлює необхідність соціального забезпечення з боку держави. Визначено поняття «реабілітація» та «ресоціалізація», а також проаналізовано положення українського законодавства щодо боротьби з наркоманією та надання соціальних послуг особам, залежних від наркотичних засобів і психотропних речовин.

У статті з'ясовано актуальні проблеми реабілітації та ресоціалізації осіб, залежних від наркотичних засобів і психотропних речовин, зокрема відсутність єдності законодавства в цій сфері, відсутність державної фінансової підтримки приватним реабілітаційним центрам, а також наявність явищ стигматизації та дискримінації осіб, залежних від адиктивних речовин.

Запропоновано комплексний підхід до реабілітації і ресоціалізації залежних осіб і боротьби з явищем наркоманії, ключовими складниками якого є такі: прийняття окремого Закону «Про медико-соціальну реабілітацію осіб, залежних від наркотичних засобів і психотропних речовин»; створення мережі державних реабілітаційних закладів і надання фінансової підтримки приватним центрам реабілітації осіб, залежних від наркотичних засобів і психотропних речовин; проведення просвітницької роботи серед населення з метою подолання явища стигматизації та дискримінації наркозалежних у суспільстві.

Ключові слова: залежність, залежна особа, особа, залежна від адиктивних речовин, адиктивні речовини, наркотичні засоби та психотропні речовини, реабілітація, ресоціалізація.

The number of addicts, including narcotic drugs and psychotropic substances, is gradually increasing in Ukraine and in the world. The solution to the problem of drug addiction requires a comprehensive approach, and the addicts need quality health care and social security from the state.

The article describes the dependence on addictive substances, identifies topical problems of rehabilitation and re-socialization of addicts, and proposes ways to improve the system of rehabilitation and re-socialization of these individuals.

The authors found out the peculiarities of addiction from drugs and psychotropic substances, including its physical and mental aspect. It is concluded that addiction to addictive substances is a bio-psycho-socio-spiritual personality disorder, namely, a disease that requires treatment and necessitates social security from the state. The concept of "rehabilitation" and "re-socialization" is defined, as well as the provisions of the Ukrainian legislation on drug addiction and provision of social services to addicts from drugs and psychotropic substances are analyzed.

The article found out with the actual problems of rehabilitation and re-socialization of people addicted to drugs and psychotropic substances, in particular the lack of unity of legislation in this area, the lack of state financial support to private rehabilitation centers, as well as the existence of stigmatization and discrimination against persons.

A comprehensive approach to the rehabilitation and re-socialization of drug addicts and combating the phenomenon of drug addiction is proposed, the key components of which are: adoption of a separate law "About medical and social rehabilitation of drug addicts and psychotropic substances"; creation of a network of state rehabilitation institutions and providing financial support to private rehabilitation centers for persons addicted to drugs and psychotropic substances; conducting educational work among the population in order to overcome the phenomenon of stigmatization and discrimination of drug addicts in society.

Key words: addiction, addict, person addicted on addictive substance, addictive substances, drugs and psychotropic substances, rehabilitation, re-socialization.

Актуальність. Відповідно до статті 1 Конституції України, Україна є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою. Згідно із статтею 3 Основного Закону нашої держави людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [1]. Із вищезазначених положень Конституції випливає, що Українська держава має гарантувати соціальну справедли-

вість і соціальну безпеку особи, високий рівень соціальної захищеності всіх громадян.

Проте в сучасних реаліях Української держави вищезазначені норми Конституції переважно мають декларативний характер. На цьому етапі актуальною є проблема соціальних гарантій щодо осіб, які мають залежність від наркотичних чи психотропних речовин. В Україні, за даними останнього біоповедінкового дослідження, оці-

ночна кількість людей, які вживають наркотики ін'єкційно, становить триста сімнадцять тисяч осіб (на підконтрольній території України) [2].

Вирішення цієї проблеми потребує комплексного підходу відповідно до міжнародних зобов'язань України та дотримання прав людини. Незважаючи на гуманізацію наркополітики нашої держави протягом останнього десятиліття, до осіб, залежних від адиктивних речовин, все ще застосовуються репресивні заходи, які лише загострюють проблему споживання та розповсюдження наркотичних і психотропних речовин. Для того, щоб досягти результатів у боротьбі з розповсюдженням та вживанням наркотичних і психотропних речовин, найперше необхідними є ефективне лікування та подальша реабілітація й ресоціалізація залежних осіб.

Метою статті є з'ясування актуальних проблем правового регулювання реабілітації та ресоціалізації осіб, залежних від адиктивних речовин, та визначення шляхів їхнього вирішення.

Завданнями є:

- охарактеризувати залежність від адиктивних речовин;
- визначити сучасний стан і проблеми реабілітації та ресоціалізації осіб, залежних від наркотичних засобів і психотропних речовин, в Україні;
- визначити шляхи вдосконалення правової основи системи реабілітації та ресоціалізації осіб, залежних від адиктивних речовин, в Україні.

Останнім часом термін «адикція» часто вживається як рівнозначний залежності, припускаючи всі фізіологічні і психічні симптоми, що виникають під час тривалого вживання адиктивних речовин. Це – зростання толерантності до засобу, яким зловживають, постійна занепокоєність тим, як його дістати й вжити, незважаючи на передбачення згубних наслідків, а також повторні зусилля припинити зловживання без помітного успіху тощо. Суб'єкт адиктивної поведінки позначається терміном «адикт» – це залежна особа, що має нав'язливу потребу в повторі певних дій і нездатна самостійно її припинити (в англ. addict – це залежна особа).

А.А. Галузинський зазначає, що особа наркомана і психофізіологічні аспекти формування наркотичної залежності є одними з основних ланок у проблемі розуміння наркоманії. Проаналізувавши ці категорії, можна надати об'єктивну оцінку його діяння. Наркоман – це залежна від наркотиків особа. Наркоманія – тяжке захворювання, яке вражає увесь організм і призводить до передчасної смерті [3].

Л.М. Литвинчук наголошує, що систематичне вживання наркотичних засобів зумовлює біологічні зміни в організмі, коли психоактивна речовина, ставши звичною, активно бере участь у фізіологічних процесах. Крім того, відбуваються особистісні зміни як наслідок хронічної інтоксикації та психологічної адаптації індивіда, а також порушення соціального функціонування хворого наркоманією, на якого суспільство діє репресивно. Намагаючись зберегти свої уявлення про світ і самого себе, хворі на наркоманію будують систему психологічного захисту. При цьому власний досвід спотворюється або ігнорується повністю, а структура особистості стає ригідною [4, с. 111].

За даними підручника з валеології, наркоманія – це захворювання, яке виникає внаслідок вживання специфічних препаратів, які отримали загальну назву «наркотики». Воно характеризується нездатністю стриматись від споживання постійно зростаючої кількості наркотиків. При цьому виникає стійка фізична та психічна залежність від них, що проявляється ураженнями внутрішніх органів, розладами психіки, розвитком абстинентного синдрому (від «abstinentia») – повне утримання від уживання чогось), так званої ломки у наркоманів або похмілля в алкоголіків. Споживання наркотиків викликає наркотичну ейфорію

(від «euphoria» – піднесеність), досягнення якої вимагає з часом усе більшої їхньої кількості, усі бажання зводяться до одного – дістати все більше й більше наркотичної речовини [5].

Закон України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними» визначає наркоманію як психічний розлад, зумовлений залежністю від наркотичного засобу або психотропної речовини внаслідок зловживання цим засобом або цією речовиною; а особа, хвора на наркоманію, – особа, яка страждає на психічний розлад, що характеризується психічною та (або) фізичною залежністю від наркотичного засобу чи психотропної речовини, і якій за результатами медичного обстеження, проведеного відповідно до цього Закону, встановлено діагноз «наркоманія» [6].

Отже, залежність від адиктивних речовин (наркотичних засобів і психотропних речовин) є біологічним, психічним, соціальним і духовним розладом особистості, який потребує насамперед лікування, зокрема, від фізичної залежності (за її наявності), а надалі – реабілітації особи як повноцінного члена соціуму. ВООЗ визначає реабілітацію наркозалежних як процес, в результаті якого особа, яка вживає наркотичні засоби і психотропні речовини, досягає оптимального стану здоров'я, психологічних функцій і соціального благополуччя. Реабілітація йде за початковою фазою лікування (яка може включати детоксикацію, медикаментозне і психіатричне лікування) [7]. Структурними складниками ресоціалізації наркозалежних осіб є такі взаємообумовлені та взаємозалежні один від одного процеси, як реабілітація (фізична, психологічна, соціальна реабілітація як процеси відновлення особистості на різних рівнях), соціальна адаптація, що дасть змогу пристосуватися наркозалежному до умов соціального середовища, яке постійно змінюється, та інтеграція, яка забезпечить поєднання із соціальним середовищем; ці процеси в їхній сукупності дають змогу особистості досягти самореалізації в гармонії із соціальним середовищем [8].

Безумовно, наркоманія завдає величезної шкоди суспільству, проте вона не є злочином. Злочином, який потребує кримінального переслідування, є розповсюдження наркотиків. Натомість вживання адиктивних речовин і залежність від них є хворобою, а хворі не можуть бути ізольовані у місцях позбавлення волі. Ця хвороба насамперед має бути визнана законодавцем соціальним ризиком, тому залежні від наркотичних засобів і психотропних речовин повинні отримувати соціальне забезпечення з боку держави.

Зараз Україною зроблено перші кроки у сфері гуманізації наркополітики та захисту прав залежних осіб. У 2013 р. було прийнято Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 серпня 2013 р. № 735-р «Про схвалення Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року», а Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 6 лютого 2019 р. № 56-р затверджено план заходів на 2019–2020 роки з реалізації Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року. Метою Стратегії є забезпечення розв'язання проблеми наркотиків у суспільстві в інтересах людини, надійного захисту громадського здоров'я і безпеки держави від загрози поширення наркоманії та наркозлочинності. Серед завдань, які покликана розв'язати Стратегія, слід виділити такі: психосоціальну реабілітацію хворих на наркоманію; створення умов для ресоціалізації осіб, що відбувають покарання за вчинення наркозлочинів; впровадження практики здійснення лікувальних заходів як альтернативи кримінальному покаранню наркозалежних осіб, які вчинили незначні правопорушення; створення умов для співпраці держави з інститутами громадянського суспільства у формуванні та реалізації наркополітики [9].

Голова Наглядової ради ГО «Довгі літа», співзасновник Євразійського інституту наркополітики Андрій Тимошенко звертає увагу на те, що вищезазначена Стратегія побудована насамперед на гуманістичній спрямованості, увага акцентується на дотриманні основних прав і свобод споживачів наркотиків [10].

Постанова Кабінету Міністрів України від 4 жовтня 2017 р. № 741 «Про затвердження типових положень про заклади соціальної підтримки сімей, дітей та молоді» включає в себе Типове положення про центр соціально-психологічної реабілітації. Відповідно до Типового положення центр соціально-психологічної реабілітації є спеціалізованим закладом соціального захисту, в якому на добровільних засадах тимчасово перебувають особи, які пройшли курс лікування залежності від наркотичних засобів чи психотропних речовин у закладах охорони здоров'я та потребують отримання соціальних послуг з урахуванням їхніх потреб і принципу забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків і жінок. Він може утворюватися місцевою державною адміністрацією, органом місцевого самоврядування, благодійною організацією та громадським об'єднанням за наявності необхідної матеріально-технічної бази (зокрема, приміщень, що відповідають санітарно-гігієнічним вимогам, вимогам пожежної безпеки) та не має на меті одержання прибутку [11].

1 січня 2020 р. було введено в дію новий Закон України «Про соціальні послуги», відповідно до якого соціальні послуги – це дії, спрямовані на профілактику складних життєвих обставин, подолання таких обставин або мінімізацію їхніх негативних наслідків для осіб/сімей, які в них перебувають. Законом також визначено чинники, що можуть зумовити складні життєві обставини, до яких належать також психічні та поведінкові розлади, зокрема, внаслідок вживання психоактивних речовин. Відповідно до Закону надавачами соціальних послуг державного/комунального сектору можуть бути установи/заклади надання соціальних послуг (стаціонарні, реабілітаційні, тимчасового перебування). Соціальні послуги мають надаватися згідно з певними державними стандартами. Зокрема, Наказом Міністерства соціальної політики України від 18 травня 2015 р. № 514 затверджено Державний стандарт соціальної адаптації [12].

Сучасне законодавство в Україні хоча і створює певну базу для надання соціальних послуг особам, залежних від адиктивних речовин, проте воно є досить розпорошеним і не спроможне забезпечити створення цілісної та ефективної системи лікування, реабілітації та ресоціалізації наркозалежних. Крім того, хоча законом і передбачено створення реабілітаційних закладів державного та комунального сектору, у сучасних умовах діють головним чином реабілітаційні центри, засновниками яких є громадські, благодійні, релігійні організації. Наприклад, Київський центр здорової молоді, МБО «Реабілітаційний центр «Сходи», ГО «РЦ «Троїцький», Центр терапії залежностей «Фенікс» та інші [13]. Однак їхніх можливостей не вистачає, щоби забезпечити всіх, хто цього потребує, необхідним мінімальним обсягом якісних реабілітаційних заходів. Без державної підтримки неможливо забезпечити задоволення потреб якісного лікування, реабілітації та ресоціалізації залежних від адиктивних речовин. Державні заклади, які забезпечували б процес повної реабілітації хворого наркотично залежністю, в Україні не функціонують. Отож, незважаючи на прогресивні положення Стратегії, практика пішла не так далеко: хворі залежністю від наркотичних засобів і психотропних речовин не мають жодних соціальних гарантій із боку держави.

Як слушно зауважує О.Ю. Вовкогон, у правовому визначенні реабілітація залежних від психоактивних речовин в Україні є дещо відокремленою від ініціатив держави. Зокрема, досі немає єдиного закону, який регулював би сферу реабілітації залежних в Україні. Найбільш

зацікавленими у розвитку цієї сфери є самі залежні та їхні родичі. Хоча і є велика кількість різних реабілітаційних програм, вони не утворюють єдиної системи. Нормативне забезпечення в цьому разі не є джерелом практики, а навпаки – практика потребує державного правового захисту [14, с. 96]. Також варто звернути увагу на думку Ю.І. Чернецької про те, що в нашій державі щодо забезпечення прав осіб, які вживають наркотичні речовини, зберігається стабільно напружена ситуація щодо визначення правового статусу такої особи, наявні проблеми стигматизації та дискримінації наркозалежних.

Отже, реалії сьогодення вимагають комплексного вирішення вищезазначених проблем. При цьому не слід зменшувати вагу питань щодо необхідності проведення досліджень, які стосуються наукового обґрунтування, моніторингу й оцінки ефективності напрямів роботи з наркоспоживачами, вдосконалення програм профілактики, реабілітації та їхньої ресоціалізації в Україні, а також необхідності розвитку мережі відповідних науково-дослідних організацій. Вчена Ю.І. Чернецька також вказує, що перспективним напрямом дослідження проблеми ресоціалізації наркозалежних є адаптація закордонних технологій соціальної та соціально-педагогічної роботи і розроблення власних дієвих засобів соціально-педагогічної допомоги таким особам на основі здійсненого аналізу [15, с. 225].

Крім того, задля створення цілісної та ефективної системи реабілітації та ресоціалізації осіб, залежних від адиктивних речовин, необхідно прийняти окремий Закон «Про медико-соціальну реабілітацію осіб, залежних від наркотичних засобів та психотропних речовин», який повністю урегулював би правовий статус осіб, залежних від наркотичних засобів і психотропних речовин; правовий статус закладів реабілітації та ресоціалізації цих осіб; вимоги до фахівців, які працюють у таких закладах; питання щодо фінансування тощо.

Крім того, на нашу думку, доцільно передбачити створення мережі державних і комунальних закладів реабілітації та ресоціалізації, а також додаткове фінансування з державного та місцевого бюджетів закладів реабілітації та ресоціалізації приватного сектору з метою забезпечення доступу якомога більшої кількості осіб, залежних від наркотичних засобів і психотропних речовин, до вищезазначених послуг. Безумовно, також необхідно здійснювати просвітницьку роботу серед населення з метою профілактики наркотизму та подолання стигматизації наркозалежних.

Висновки. Залежність від адиктивних речовин (а саме: наркотичних засобів і психотропних речовин) є, насамперед, хворобою – біо-психо-соціо-духовних розладом особистості, вона завдає шкоди як фізичному, так і психічному здоров'ю особи; залежність від адиктивних речовин завдає шкоди інституту сім'ї та соціуму загалом. Зважаючи на вищезазначене, а також на те, що обов'язком правової соціальної держави є захист соціально вразливих верств населення, то наркозалежні особи також мають право бути об'єктом опіки держави.

На сучасному етапі розвитку нашої держави відбувається гуманізація наркополітики України, робляться спроби створення якісної системи надання медичних і соціальних послуг наркозалежним, проте все ще спостерігаються явища стигматизації та дискримінації останніх, присутній репресивний підхід. Задля захисту цієї категорії населення, а також ефективної боротьби з явищем наркоманії держава має створювати матеріально-технічну базу для комплексного лікування, реабілітації та ресоціалізації осіб, залежних від адиктивних речовин.

Чинним законодавством України нині не передбачено ефективної системи лікування та ресоціалізації цих осіб. Послуги реабілітаційних центрів, заснованих громадськими та благодійними організаціями, є доступними

лише обмеженому колу осіб. Зважаючи на те, що ефективна реабілітація та інтеграція в суспільство залежних – це не лише допомога окремим особам, але й значний крок до зниження наркотизму взагалі, доцільним є передбачити певні заходи задля створення цілісної та ефективної системи реабілітації та ресоціалізації осіб, залежних від адиктивних речовин.

Найперше необхідно проводити просвітницькі заходи серед населення з метою профілактики наркоманії та подолання стигматизації і дискримінації наркозалежних (зокрема, присвячувати цій темі уроки в школах, проводити вуличні акції тощо). Це необхідно, зокрема, для того, щоб соціум міг приймати хворих залежністю від адиктивних речовин і полегшити їхню інтеграцію в суспільство. У програми соціальної адаптації наркозалежних необхідно обов'язково включати інформаційно-просвітницьку та психологічну роботу із сім'ями залежних, зокрема передбачити можливість спільного проходження програми реабілітації.

По-друге, доцільно розвивати мережу державних і недержавних науково-дослідних установ, які займа-

ються дослідженням питань профілактики наркоманії та розробленням програм реабілітації і ресоціалізації наркозалежних.

По-третє, необхідним є прийняття окремого Закону «Про медико-соціальну реабілітацію осіб, залежних від наркотичних засобів та психотропних речовин», який повністю урегулював би всі аспекти задля створення цілісної та ефективної системи реабілітації та ресоціалізації осіб, залежних від адиктивних речовин.

Доцільно створити мережу державних і комунальних закладів реабілітації та ресоціалізації, а також надавати додаткове фінансування з державного та місцевого бюджетів закладам реабілітації та ресоціалізації приватного сектору з метою забезпечення доступу якомога більшої кількості осіб, залежних від наркотичних засобів і психотропних речовин, до медичних і соціальних послуг.

Нарешті, обґрунтованим є, на нашу думку, залучення до співпраці із закладами реабілітації та ресоціалізації залежних осіб громадських спортивних організацій із метою спільної профілактичної роботи та пропагування здорового способу життя серед хворих залежністю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Наркозалежність – це хвороба, а не злочин. *Центр громадського здоров'я МОЗ України*. URL: <https://phc.org.ua/news/narkozalezhnist-ce-khvoroba-ne-zlochyn>.
3. Галузинский А.А. Личность наркомана, психофизиологические аспекты формирования наркотической зависимости. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/lichnost-narkomana-psihofiziologicheskie-aspekty-formirovaniya-narkoticheskoy-zavisimosti>.
4. Литвинчук Л.М. Психологічні засади реабілітації наркозалежних осіб : дис. ... д-ра псих. наук : 19.00.04 – медична психологія. Інститут психології ім. Г.С. Костюка НАПН України, Київ, 2018. 414 с.
5. Грибан В.Г. Валеологія : навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 256 с. URL: https://pidruchniki.com/14051003/meditsina/narkomaniya_rozповsyudzhennya.
6. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними : Закон України від 15 лютого 1995 р. №62/95-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/62/95-%D0%B2%D1%80/ed20130811/find?text=%CD%E0%F0%EA%EE%EC%E0%ED%B3%FF>.
7. Lexicon of alcohol and drug terms published by the World Health Organization. WHO. URL: https://www.who.int/substance_abuse/terminology/who_lexicon/en.
8. Чернецька Ю.І. Теорія і практика соціально-педагогічної роботи з ресоціалізації наркозалежних в умовах реабілітаційних центрів : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.05 – соціальна педагогіка. Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, 2016. URL: http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2016/06/chernetska_d.pdf.
9. Про схвалення Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 серпня 2013 р. № 735-р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/735-2013-%D1%80>.
10. Тимошенко А. Преступники или пациенты: как победит наркоманию в Украине. *MIND*. URL: <https://mind.ua/ru/openmind/20182727-prestupniki-ili-pacienty-kak-pobedit-narkomaniyu-v-ukraine>.
11. Про затвердження типових положень про заклади соціальної підтримки сімей, дітей та молоді : Постанова Кабінету Міністрів України від 4 жовтня 2017 р. № 741. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/741-2017-%D0%BF#n237>.
12. Про соціальні послуги : Закон України від 17 січня 2019 р. № 2671-VIII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#n452>.
13. Допомога наркозалежним в Україні: довідник реабілітаційних центрів / Анічин Є.М., Дикань З.В., Сєдих С.М. Київ : Міжнародний Альянс з ВІЛ/СНІД в Україні, 2014. 68 с. URL: <http://aph.org.ua/wp-content/uploads/2016/08/sprvochnik2014.pdf>.
14. Вовкогон О.Ю. Реабілітація залежних від наркотичних речовин: інституційний вимір. *Наукові записки НаУКМА. Серія : Соціологічні науки*. 2009. Т. 96. С. 94–98.
15. Чернецька Ю.І. Сучасний стан та шляхи розв'язання проблеми ресоціалізації наркозалежних осіб в Україні та за кордоном. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2014. № 4. С. 220–226.

**Запорізький національний університет
Міністерства освіти і науки України**

**Електронне наукове фахове видання
«Юридичний науковий
електронний журнал»**

№ 1, 2020

**Запорізький національний університет
Запоріжжя 2020**